

# GORICA

(Zjutranje izdanje)

Izhaja vsak **torek** in **petek** v tednu ob 11. uri predpoludne za mesto ter ob 3. uri popoldne za deželo.

Stane po pošti prejemanja ali v Gorici na dom pošiljana do konca decembra 1 gl. 20 kr.

Prodaja se v Gorici v tobakarnah Schwarz v Šolskih ulicah in Jellersitz v Nunskih ulicah po 5 kr.

**Uredništvo in upravnništvo** se nahajata v „Narodni tiskarni“, ulica Veturini, h. št. 9.

Dopise, oglase in naročnino sprejema „Narodna tiskarna“.

Oglasi se računajo po petih vrstah in siere: 1. vrsta 1-krat po 7 kr., ako se tiskajo 2-krat po 6 kr., ako se tiskajo 3-krat po 6 kr. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič

Tiska „Narodna tiskarna“ (odgov. J. Marušič).

## Zauprice.

Podpisano starišinstvo občine Sedlo izreka visokorodnemu gospodu Alfredu grafu Coronini-Cronberg, svoje popolno zaupanje, ter ga udano prosi, da vstraja na svojih mestih in nas podpira s svojo močjo kot doslej.

Županstvo v Sedlu,  
12. novembra 1899.  
Župan: Gašperut.

Visokorodni gospod Alfred grof Coronini!

Podpisano občinsko starišinstvo srčno obžaluje vest, da se visokorodni gospod Alfred grof Coronini-Cronberg odpuvedujete poslanstvu in zastopstvu, ker smo vam vedno zaupali, vam zaupamo in bomo vedno za vaše in vaših pristašev delovanje v deželni in državni zboru.

Velika želja vedno vam udanih podpisancev je, da blagovoli vaše blagorodje res težko nalogo poslanstva zopet prevzeti.

Županstvo Štorje in Kazlje,  
16. novembra 1899.

Župan: Ant. Vran.  
Štefan Zabrič, Jožef Zidar in Ivan Majcen, podžupani; Franc Kjuder, Franc Seražin, Josip Majcen, Anton Blokar, Jurij Dvigan, Anton Vitez, Gregor Počkar, Janez Majcen in Ferdo Lah, starišine.

Starišinstvo županije Sv. Lucija, zbrano v seji dne 30. novembra 1899, izreka visokorodnemu gospodu Alfredu grafu Coronini-Cronberg, dosedanjemu deželni in državni poslancu ter našemu častnemu občanu, za njegov dosedanji trud in požrtvovalnost iskreno zahvalo in popolno zaupanje ter ga prosi, da blagovoli svojo odpuvedo preklicati ter zopet vporabiti ves svoj upliv za trpeči naš narod.

Županstvo Sv. Lucija,  
30. novembra 1899.

Župan: Anton Vuga.  
Franc Kovačič, Matevž Bizalj, Jožef Breščak, Janez Šavli, Ivan Kragelj in Anton Ipravc, podžupani; Josip Šavli, Andrej Lipušček, Janez Kovačič, Franc Čargo, Franc

### LISTEK.

## Štirje pogrebi.

Češki spisal V. Kosmák.



### II.

V Dobovju je stopil g. župnik iz cerkve. Sv. maša je bila končana. Na prsih je nesel sv. popotnico. Pred njim je šel ministrant sé svetilnico ter zvonil. Za duhovnikom je šla množica ljudi ter molila sv. rožni venec. Tam je navada: kadar gre duhovnik po sv. maši previdovat, tedaj spremljajo vsi navzoči Najsv. Svetost celo do bolnikovega stanovanja.

Bilo je megleno in mrzlo. Na potu je ležalo polno žoltega in rdečega listja. Bil je listopad — ko pada največ listja z dreves in tudi z „drevesa človeštva“. Duhovnik je stopil v uborno kočjo. Tudi jaz sem stopil z drugimi v vežo; in gledal sem skozi odprte duri v sobo. Bila je uborna, a čista. Na postelji je ležala starka prijaznega obraza. Na mizi je stal križ med dvema svečama, kozarec vode, v kateri je bilo malo kropilo iz pšeničnih klasov. Gospod župnik pokropi sobico, odmoli molitev ter pomigne onim, ki so bili v sobici, naj odidejo.

Grušen, Valentin Šavli, Jožef Krajnik, Jožef Bauda, Andrej Kofol, Janez Kofol in Jožef Munih, starišine.

Visokorodni gospod Alfred grof Coronini!

Občinsko starišinstvo županije Volikirepen, zbrano v svoji seji dne 30. novembra t. l., obžaluje vašo odpuvedo državnega in deželnega poslanstva ter Vas najudanejšje prosi, da prekličete odpuvedo ter pomagate rešiti našo ladjo iz razburkanega valovja. Bili ste vedno neustrasni boritelj za človeška prava ter bili vsestranski dobrotnik našemu milemu narodu. Prosimo vstrajajte, kajti konec venča delo. Ostanite naš zastopnik v deželni in državni zboru za kar vam zagotavljamo neomejenega zaupanja in hvaležnosti.

Županstvo Velikirepen,  
30. novembra 1899.

Župan: Ivan Raubar.  
Matevž Križman, Jožef Brišček, Ivan Škabar in Valentin Bizjak, podžupani; Franc Guštin, Anton Mulič, Jožef Križman, Mihael Raubar, Franc Škabar, Ivan Guštin in Franc Raubar, starišine.

## Naše srednje šole.

### III.

Še hujsa poje pa oni mladini, ki že obiskuje našo gimnazijo in realko, ali pa se pripravlja v to.

Vsled sedanje uredbe teh zavodov trpijo stariši gnotno škodo, mladina trpi umstveno in dežela pa radi tega, ker gre mnogo dobrih domačih moči v zgubo.

Če bi bila osnovana ta dva zavoda na narodni podlagi, bi si prihranila večina one mladine, ki prihaja z dežele v te zavode, vsaj jedno leto. Deček, ki je dovršil — rečimo — četirirazrednico na deželi, pristopil bi lahko takoj v prvi razred imenovanih zavodov; dočim mora sedaj vstopiti šele v vadbico. Tako izgubi jedno leto, kar je čisto za njegov prihodnji poklic usodepolno in stane stariše mnogo denarja. A to navadno ne zadostuje, največkrat mora priti fantič v mesto že dve in tri leta poprej, nego bi prišel pri naravni uredbi označenih zavodov.

To pa ni še vse, navadno mora ponavljati učencev teh zavodov po jeden, dva

— Bog vas ohrani take. Odpustite vi meni, če sem vam dala kdaj slab zgled. Bog Oče blagoslovi vas in vaše otroke, in vam daj nebeske rose in zemljske rodovitnosti; Bog Sin vas okrepčaj na telesu in na duši in Bog sv. Duh vas potolaži v vsi vaši stiski in trpljenju. — Ne pozabite me, kadar me več ne bo. Ti, Marinka, vzemi si v spomin moj „Nebeski ključ“, ti Rezika, moj kozuh, a ti Frančiška, imaš največ malih — pa to pernico; tebi Jožef nemam kaj dati, nego ta križ. Imej ga v časti, ker je ostalina tvojega očeta. Te krpe tam v omari, saj jih ni mnogo — razdeli po moji smrti mej sestre, kakor spoznaš za dobro. Le skrbi za nje in podpiraj jih, kjer boš mogel; zdaj si ti njih poglavar. — A zdaj me pustite, da se odpočijem.“

Tu pokleknejo k postelji hčere bolnice, držeče svoje otroke v naročju, in sin; in najstarejša hči začne: „Mamica, vsi vas prosimo, odpustite nam, v čemu vam nismo bili poslušni in smo vas žalili in dajte svoj hlagoslov nam in našim otrokom — da nas gospod Bog ne zapusti“. Vsi smo jeli plakati in celo sam duhovnik.

Mati sede, spne roki in govori s tihim priljudnim glasom. — Kakor je šepetanje košate lipe: „Kaj vam imam odpustiti, mili otroci. Saj ste bili zmerom pridni

in več razredov le radi tega, ker ne sloni njihova uredba na naravnem temelju. Statistika teh zavodov kaže, da pride primerno dosti manj odstotkov naše mladine s prvega razreda do najvišjega brez ponavljanja nego v drugih enakih zavodih, v katerih se poučuje mladina v materinščini. In še oni, kateri izhajajo, so ali Nemci ali taki Slovenci, ki se urijo že iz mladih nog v nemščini. Le pičlo je število onih nadarjenih učencev z dežele, ki premagajo vse šolske težkoče, ne da bi ta ali oni razred ponavljali. In vsemu temu je kriva nemščina kot učni jezik... Če si ogledamo statistične podatke v tem oziru, se nam kar lasje ježe.“

Večja od te gnotne in časne izgube je pa škoda, katero trpi naša mladina v znanstvenem oziru.

Pri ogromni tvarini, katero težko premaga in prebavi celo rojen Nемец v naših srednjih šolah, je pač naravno, da si prisoja naša mladina le bolj mehanično ono znanje, katero klasifikuje profesor z „dovoljno“; o tem, da bi se uglobila v prisvojenost si tvarino ter jo tudi razumela, ni niti govora. In odgojitelj mora biti zadovoljen s tem, kar učenec na pamet recitira: pri oceni njegovega znanja mora gledati bolj na dobro voljo nego na razum, ako noče uničiti skoro celega razreda.

Vesten in dober odgojitelj se muči in trudi, da bi vpeljal svoje učence v predmetne skrivnosti, katere pojmi le redno razvijajoč se razum, včasih zamudi celo uro s par stavki; toda učni načrt zahteva od njega, da predela vso predpisano tvarino, in kmalu se uveri, da se more to goditi le na škodo razuma in razvoja umstvenih sposobnostij.

Koliko trpi s tem znanost, vé le oni, ki je poučeval na naših šolah in tudi drugod, kjer je učni jezik materiščina dotičnih učencev.

Kako se pa muči naša mladež, kako si beli in ubija glavo, da si vsaj začasno prisvoji zavite stavke in fraze iz šolske knjige, katerih ne pojmi, in katere kmalu zopet zabí, to vé le oni, ki je sam to poskusil. Dijaki nemške narodnosti nemajo niti pojma o tem.

Vrhu tega vpeljane so pri nas iste učne knjige kakor — rečimo — na Dunaju ali v Berlinu, katere celo nemški dijak težkorazumi, dočim so našemu povsem nedostopne.

Na ta način se vzgaja puhloslovstvo in taka mladina, ki je prevlečena z nekakim fraze-

— Bog vas ohrani take. Odpustite vi meni, če sem vam dala kdaj slab zgled. Bog Oče blagoslovi vas in vaše otroke, in vam daj nebeske rose in zemljske rodovitnosti; Bog Sin vas okrepčaj na telesu in na duši in Bog sv. Duh vas potolaži v vsi vaši stiski in trpljenju. — Ne pozabite me, kadar me več ne bo. Ti, Marinka, vzemi si v spomin moj „Nebeski ključ“, ti Rezika, moj kozuh, a ti Frančiška, imaš največ malih — pa to pernico; tebi Jožef nemam kaj dati, nego ta križ. Imej ga v časti, ker je ostalina tvojega očeta. Te krpe tam v omari, saj jih ni mnogo — razdeli po moji smrti mej sestre, kakor spoznaš za dobro. Le skrbi za nje in podpiraj jih, kjer boš mogel; zdaj si ti njih poglavar. — A zdaj me pustite, da se odpočijem.“

Pala je zopet nazaj na pernico in zaprla utrujene oči. Sin in hčere in unuki in unukinje so jej poljubljali roke ter britko plakali.

Duhovnik je odšel. Jedva je zaprl duri, poklekne k postelji postaven mož in prosi s tresočim glasom: „Mati, prosim vas, odpustite mi; mnogo sem vas žalil“.

Bolnica odpre oči in radosten nasmeh, kakor solčni blesk — jej preleti čez obraz. Položila je roko na zetovo glavo, ter rekla

oligočnim firnežem, a jedro ji ostane — nespremenjeno.

Naravno, da ne okusi učenec pri takem pouku in takih razmerah sladkosti in miline predmetne vsebine, ki ga same vabijo zopet h knjigi; učenje mu postaja od leta do leta večja muka, knjiga se mu vedno bolj stidi, ker je ne razumi, in šola mu je — mučilnica.

Kako naj se navduši naša mladina za klasike in klasična dela, katerih ne razume! Kako hočete od nje zahtevati veselja do posameznih predmetov, ko se ji ti predstavljajo v obliki, da jih ne more razumeti!

Mного, mnogo naše mladine se poizgubi le radi teh nedostatnostij, le radi tega, ker se poučuje v jeziku, kateri še ne razume.

In kolika je škoda ravno radi tega za vso deželo! Nam pomarjkuje duhovnov, zdravnikov, inženirjev, notarjev, sploh domačih uradnikov v vseh strokah. Dotična mesta so potem ali prazna ali pa jih zasedajo ptujci, ki nimajo za naše razmere in naše ljudstvo pravega razuma in — srca. Radi tega pa tudi zaostajamo v vsem!

Zato je pa dolžnost v prvi vrsti naših zastopnikov v deželni in državni zboru, potem pa tudi naših županstev, da se kot jeden mož vzdignejo ter odločno in neustrahljivo zahtevajo, da se naredi konec tem žalostnim razmeram, ter da se tudi pri nas postavi srednje šolstvo na naravno podlago, za Slovence s slovenskim, za Italijane pa italijanskim učnim jezikom.

Kakor čujemo, začele so se že dramiti celo občine v Furlaniji; njih zastopniki zahtevajo odločno preuredbo naših šol v označenem smislu. Sedaj je čas, da se zgahnemo tudi mi. Ako zahtevamo skupno ono preosnovo naše gimnazije in realke, pridemo prav gotovo v kratkem do svojega smotra. Izvestni krogi se bodo gotovo tudi sedaj vrivali med nas, da bi to zabranili ter se nam smijali kakor do sedaj; a nadejamo se, da se jim to ne posreči več.

Zato pa kličemo onim, katerih se to prašanje tiče: Na noge, na delo! Ne odnehajte, dokler ne pridemo do svojega smotra!

To je zopet krasna naloga za naše politično društvo „Sloga“.

prijazno: „Odpusti ti Bog in pa bodi pridnejši. Jaz ti odpustim iz srca, samo ne žali Frančiške. Moževa prsa so se jela dvigati in na posled mu udarilo solze z očij. Poljubil je starki roko. To je bil njen zet, Frančiškin mož, pijanec in surovec. Vsaj tedaj je klečal tam prepričan in skrušen (skesan). Ta prizor me je globoko presunil.

Oddaljil sem se z drugimi, in šel z Dobovja po griču proti gozdu. V tem se je bila megla vzdignila in jesensko solnce je revno svetilo in britkost je zavela okrog. Mislil sem si, ko bi se zbrali tako v vsaki rodbini vsi sorodniki pri postelji umirajočega očeta ali matere ter bi prosili blagoslova: izvestno bi vladal v marsikaki hiši večji blagoslov in marsikatero trdo srce bi se omečilo za vselej pri pogledu na smrtni boj! — Sedem v gozdu poleg grma. Samo tu in tam je visel še kak list na njem — ali šipkov, rdečih kot kri je bilo brez števila na njem. To je sad krasnega spomladanskega cveta — trd neokusen, znotraj hrpav sad. Ali vsled hudega mraza se omečča in postane okusen. — V osrčju se mi je vlegla žalost, kakor bi imel sam umreti v tej jeseni. Vzamem torej piščalko ter začnem piškati. Turobni zvoki so se razlegali pridušeni po tužnem kraju:





